

מראי מקומות- זבחים ק'

(ד) ומעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו בערב פסח וכו'- ע' בקרן אורה שהעיר אהא דהגמ' רוצה להביא רא' ממעשה זו דאם מת קודם חצות חל האנינות ומידחי פסח, הרי שי' הרמב"ם הוא דטומאת אשתו הוא מדברי סופרים, דעשאוה כמת מצוה, וא"כ מה רא' היא זו, הא במת מצוה לכ"ע חייב להטמא אפי' לאחר חצות. וצ"ל דנהי דעשאוה כמת מצוה, אבל לא עשאוה כן להיות חמיר טפי מקרוב ממש מן התורה.

(ה) לה יטמא רשות דברי ר' ישמעאל, ר"ע אומר חובה- וכ' תוס' בסוטה (ג.) דהנפק"מ בין מחלקותם הוא לעוסק במצוה, ולטמאותו בעל כרחו. ופי' המהרש"א שם דבריו, דמשמע לתוס' דמיירי בדיש לה מתעסקים אחרים, דאל"כ לא גרע ממת מצוה, וא"כ אינו קרוב נמי מטמא לה. וא"כ, שיש לו מתעסקים אחרים, מה שייך חיוב עליו לטמא לה, הרי לא גרע מכל אדם שאינו כהן שאינו חייב לטמאות לקרוביו אם יש מתעסקים אחרים. ולכן פי' תוס' דהנפק"מ הוא לענין עוסק במצוה, דהיינו שאם חובה הוא הרי זה נחשב עוסק במצוה ופטור ממצוות אחרות הבא לידו. ויש עוד נפק"מ, דהיינו לענין אם מטמאין אותו בע"כ, ולמשל בערב פסח, דאין אחרים מתעסקים בה [ועכ"ז לא ה' נחשב מת מצוה, וצ"ע בזה]. וע' בהערות להגרי"ש שם שהביא מח' שהובא בשו"ע (יו"ד שע"ג, ה') אם מה שמותר לכהן לטמא לקרוביו, האם זה דוקא לצורך, או אפי' שלא לצורך. והק' הגרי"ש, דלפי השיטה דס"ל דוקא לצורך, א"כ כל מה שמטמא להקרוב הוא ממילא נכלל במצות קבורה, וא"כ מה שייך לומר שלא יהי' בה דין עוסק במצוה וכו', הרי אפי' למ"ד רשות הרי הוא עוסק במצוה, והוכיח דע"כ ס"ל לתוס' כאן דמותר אפי' שלא לצורך.

(א) ואלא הא דקתני א"ל ר"ש תדע, וכו'- הק' הברכת הזבח, לכאו' טפי הו"ל למיפרך, א"כ במה פליגי ר"י ור"ש, הרי גם ר"י מודה דיום קבורה דרבנן, וגם ר"ש מודה דיום המיתה דאורייתא. והביא מרבו דתי' לו בדוחק, דהוה מצי למימר דר"ש טעי בדרי"י, וסבר דלר"י יום קבורה נמי הוי דאורייתא, וע"ז חולק ואומר ר"ש דיום קבורה אינו אלא מדרבנן, ולכן הי' עדיף להגמ' להק' דהו"ל לר"י לומר לר"ש, אנא אמינא יום מיתה דוקא, וכו'. וע"ע בצאן קדשים מש"כ בזה.

(ב) כאן שמת קודם חצות, כאן שמת לאחר חצות- ע' בקהלות יעקב (שבת סי' ט"ו) דביאר דקודם שבא הזמן חיוב, אז אף דידוע דע"י מה שהוא נטמא עכשיו, לא יהי יכול לקיים המצוה שודאי יהי' מוטל לפניו לאחר חצות, מ"מ הא עכשיו אי"ז נחשב אלא גורם לביטול המצוה, ואי"ז נחשב ביטול מצוה ממש. וכיון שאינו אלא גורם, א"כ עכשיו חל עליו החיוב לטמא לקרובו. משא"כ לאחר שכבר הגיע זמן החיוב, אי"ז נחשב סתם לגורם לביטול, אלא כיון דחיוב הפסח מוטל לפניו, מה שהוא עושה להפקיע החיוב הוא נחשב התחלת ביטול המצוה ממש, ולכן בכה"ג דוחה מצות פסח את החיוב לטמא לקרובו.

(ג) כאן שמת קודם חצות כאן שמת לאחר חצות- פרש"י, וס"ל לאביי דאכילת פסחים אינו מעכב. וביאר הפנים מאירות, דמה שהוכרח רש"י לפרש כן, היינו משום דאל"כ, למה תי' אביי כאן קודם חצות וכאן לאחר חצות, טפי הו"ל אידי ואידי לאחר חצות, כאן קודם ששחטו וזרקו, וכו', וכדמשני רבא בעמוד ב', אע"כ משום דס"ל לאביי דאכילת פסחים אינו מעכב.

(ו) **הי' כהן והוא נזיר- ע' בשו"ת אבני מלואים** (סי' ט"ו) שהביא מה שהק' **השאג"א** (סי' ס') על הא דא' במכות (כ"ב) דשייך שיהי' נזיר וכהן, דלמאן דלא ס"ל דאיסור חל על איסור אפי' באיסור כולל, איך שייך שכהן יהי' נזיר, הרי הי' אסור בטומאת מת מקודם, וא"כ איך חל גם איסור טומאה דנזיר. ובשלמא למ"ד דס"ל שיש איסור כולל, כ' השאג"א דשפיר י"ל דכיון דבאיסורי נזיר יש ג"כ איסור תגלחת, שפיר חל האיסורי טומאה ג"כ עליו. והק' ע"ז האבנ"מ, דלכא' האיסור תגלחת אין שייך כלל לאיסור טומאה, וא"כ אין שייך בזה כולל בכלל. אלא מה שיש בנזיר איסור כולל הוא באיסורי טומאה עצמן, דכהן אינו אסור אלא לרחוקים, אבל נזיר אסור בין בקרובים בין ברחוקים, וא"כ בזה שייך כולל. ולגבי קו' השאג"א למ"ד דלא ס"ל לאיסור כולל, כ' האבנ"מ ע"פ מש"כ הריטב"א במכות שם, דמה דאמרי' דלית לי' איסור כולל, היינו דלית לי' איסור כולל הבא ע"י עצמו, אבל איסור כולל הבא מאליו שפיר אמרי' בה איסור כולל. וא"כ, י"ל דבנזיר, דאינו מקבל האיסורים על עצמו, אלא מקבל על עצמו הנזירות וממילא חלים כל האיסורי נזירות, בזה שפיר אמרי' דחל באיסור כולל, לכ"ע. אולם הק' **המגיה** שם מגמרן, דמבואר דשייך להיות כהן גדול ונזיר, ולפי מש"כ האבנ"מ, דמה ששייך כולל בנזיר הוא משום דכהן מותר לטמא לקרוביו, מה זה שייך אצל כהן גדול, דאסור גם לטמא לקרוביו, כמו נזיר. וכ' דשייך לה באיסור בת אחת, כגון שאמר הריני נזיר לכשתחנך לכהונה גדולה, דנמצא דתרווייהו אתו בבת אחת. והשתא דאתית להכי, י"ל דשייך לומר כן בכהן הדיוט ג"כ, כגון שנדר כשהי' מופלא סמוך לאיש, וקיבל על עצמו נזירות דכי אייתי ב' שערות תרווייהו בהדי הדדי קאתי (למ"ד מופלא סמוך לאיש דאורייתא, ולמ"ד דרבנן, צ"ל כתי' האבנ"מ). וע"ע **בקהלות יעקב** (נזיר י"א) מה שהאריך בכל זה.

(ז) **הי' כהן והוא נזיר, וכו'- הק' הטורי אבן** (מגילה ג.), למה קרא זה מיותר, הרי י"ל דשפיר צריך קרא בכה"ג, לומר דלא אמרי' דהואיל והותר לטמא משום דכהן הוא, הותר נמי נזירותו, כמו דאמרי' בעלמא, דהואיל והותרה הותרה, ע"ש שהאריך בזה. וע' **ברעק"א** ביבמות (ח). דכ' דכיון דכהן ונזיר שני שמות הם לגמרי, לא אמרי' בזה דהואיל והותרה הותרה.

(ח) **הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת, יכול יטמא, אמרת לא יטמא- ע' בשו"ת מהרש"ל** (סי' ע') דדן באונן שהי' לו בן למול, דכ' דלכא' אינו יכול למולו עד לאחר הקבורה, שהרי קיי"ל דאונן פטור מכל המצוות, ואף אם רוצה להחמיר על עצמו קיי"ל דאינו יכול, וא"כ איך יעשה מצות מילה, הא אינו מחוייב בה עכשיו. אלא דכ' להוכיח מבריייתא זו דלא כן, דבציור דהבריייתא הא מת לו מת, וא"כ הרי אונן הוא, ומ"מ צריך להמשיך ללכת למול את בנו, וא"כ ברייתא מפורשת היא דבציור זה יכול למול את בנו. וביאר דמוכרחין אנו לומר דמה דאונן פטור מכל המצוות אינו חוק ולא יעבור, אלא דבאמת יש מצוות פרטיות שחייב הוא בהם, ולענין מילה, כיון דע"י המילה לא ידחה שום ענין מענייני צרכי המת, וגם הרי אמרי' בה דזריזין מקדימין למצוות, א"כ שפיר י"ל שלא יפטר ממילת בנו. וע"ש שג"כ הביא ראי' מהבריייתא שהובא בריש כתובות, דהיכא דאונן הוא על אביו או אמו עושין החתונה ואח"כ קוברין את המת. ואיך עושין כן, הרי אונן הוא, וא"כ איך עושה מצות נישואין ובעילת מצוה, אע"כ כנ"ל, דלאו בכל מצוות אמרי' כן.

(ט) **ולמול את בנו- פרש"י**, דמילת זכריו מעכבו מלאכול פסחו. ותמה **השפת אמת** על פי' זה, מה נפק"מ אם מה שלא יהי' יכול לעשות פסחו הוא משום שיטמא, או משום שלא יהי' שהות למול בנו. ועדיף הו"ל לפרש דב' ציורים הם,

ובא לחדש דאפי' אם הנדון הוא רק מילת
בנו, דאינו חיוב כרת בשביל האב, מ"מ
דוחה טומאת קרובים. ושוב הביא
דבאמת כן פרש"י בברכות (שם פי' ב'
פשטים), והניח רש"י כאן בקו'.

(י) **ת"ל לאחותו, לאחותו הוא דאינו מיטמא,**
הא למת מצוה מיטמא- כ' התורה
תמימה (על פסוק זה) "ויש להוסיף מה
שסמך לדרוש פרטים אלה, שחיטת
הפסח ומילת הבן, ממלת ולאחותו, ע"פ
מ"ש במדרש שיר השירים (ה', ב') על
הפסוק פתחי לי אחותי רעיתי וגו', ודריש
שם כל התוארים שבאותו פסוק לענין
התקשרות ישראל להקב"ה ע"י המצוות,
ודריש אחותי, שנתאחו לי במצרים בשתי
מצות, בדם הפסח ובדם המילה, והוא
מלשון התחברות ודבק, וזה מרמז כאן
במלת ולאחותו, כלומר אפי' שתי המצות
אלו המאחים את ישראל להקב"ה נדחים
מנפי מת מצוה".

(יא) **אנינות לילה דאורייתא- ע' באילת השחר**
שהביא מש"כ הקרן אורה, דלמ"ד
אנינות לילה דאורייתא, אם מת בלילה,
שוב אינו אונן ביום שלאחריו, דהא
באנינות הלילה הולך אחר שהיום
שלפניו. אולם ע' באילה"ש שמפקפק
בזה, דאף דלגבי דיני קדשים אמרי'
דהלילה הולך אחר היום, מ"מ אין זה
אומרת דיום א' הוא, ובאמת קיי"ל
דהיום הולך אחר הלילה, וא"כ, אם מת
בלילה, הרי ביום שלאחריו עדיין אמרי'
דנחשב דמת באותו יום.

(יב) **הן היום- פרש"י, משמע דאלו הקרבנות**
חלוקין משאר קרבנות, מפני שכולנו
אוננין ואין עוד כהן לאוכלן, אבל
לדורות שיש כהנים לאוכלן, בין ביום
ובין בלילה אסור. וע' בפנים מאירות
שהק' דלר' יהודה הרי ה' פנחס עמהם,
וא"כ למה פי' רש"י דאין עוד כהנים,
ע"ש מש"כ בזה.